

Ripszám Dóra

A magánszféra védelme a pilóta nélküli légi jármű alkalmazása során

A technológiai fejlődés és a digitalizáció növekvő tendenciájának következtében az egyén magánszférájának védelme olyan új kihívásokkal néz szembe, amelyekre a szabályozásnak is szükséges reagálnia. A pilóta nélküli légi járművek használata rendkívül dinamikus terjedést mutat, azonban a széles körű igénybevétel során számos magánszférát, illetve az információs önrendelkezési jogot is érintő kérdés merül fel. A pilóta nélküli légi jármű használata kapcsán a magánszféra védelme nem csupán az Alaptörvényre vezethető vissza, de büntetőjogi felelősségi struktúra is kapcsolódik hozzá.

Kulcsszavak: pilóta nélküli légi jármű, magánszféra, drón

1. Bevezetés

Az Emberi Jogok Európai Egyezményének 8. cikk 1. pontja alapján: „Mindenkinek joga van arra, hogy magán- és családi életét, lakását és levelezését tiszteletben tartsák” [1, 8. cikk 1. pont].

Mint minden új, az információk gyűjtésére alkalmas technológia, a távirányítású pilóta nélküli légi jármű-rendszerek (köznyelven drónok) alkalmazása is komoly hatást gyakorolhat az állampolgárok életére, azon belül is nem utolsósorban a magánszférájára [2, p. 151].

A pilóta nélküli légi járművek használata környezetünkben igen dinamikus terjedést mutat, a katonai alkalmazások mellett ma már egyre inkább előtérbe kerül a polgári célú felhasználás. Nyilvánvaló, hogy a repülés jelenleg legdinamikusabban fejlődő ágának tekintendő, amely számos lehetőséget nyújt, de egyben felelősséget is jelent a felhasználók számára [3, p. 49].

A légi közlekedésről szóló 1995. évi XCVII. törvény (Lt.) 71. § 35. pontja a pilóta nélküli légi jármű kapcsán a következőt rögzíti: „pilóta nélküli légi jármű (UA): az (EU) 2019/945 felhatalmazáson alapuló bizottsági rendelet 3. cikk 1. pontja szerinti fogalom” [4, 71. § 35. pont]. Így tehát a Bizottság (EU) pilóta nélküli légi jármű-rendszerekről és a pilóta nélküli légi jármű-rendszerek harmadik országbeli üzemben tartásáról szóló 2019/945 számú felhatalmazáson alapuló rendelete (2019. március 12.) adja meg számunkra a pilóta nélküli légi jármű fogalmát, miszerint „a »pilóta nélküli légi jármű (UA)«: bármely olyan légi jármű, amely a fedélzetén tartózkodó pilóta nélkül üzemel, vagy amelyet ilyen üzemmódra terveztek, és amely önálló vagy távirányítással történő üzemelésre képes” [5, 3. cikk 1. pont].

A pilóta nélküli légi járművek alkalmazása során olyan, a magánszféra-védelem szempontjából sérthetetlennek hitt helyeken érhet bárkit személyiségi jogsérelem – elsősorban

a képmáshoz és hangfelvételhez fűződő jog kapcsán –, amelyeken az egyén eddig egyáltalán nem számíthatott a jogsértésre [6, p. 90]. A személyiségi jogok védelmének célja az egyén autonómiájának, magánszférájának, szabad kibontakozásának, szabad döntési képességének (önrendelkezésének) a biztosítása [7, p. 267]. A képmáshoz és a hangfelvételhez való jog védi az emberi személyiség külső megnyilvánulását. Az ember külső megjelenése a személyiség belső sajátosságait vetíti ki, így az egyén megkülönböztetésének nélkülözhetetlen eszköze. A képmás és a hangfelvétel a személyiség azonosítására szolgál közvetetten. Képmás nemcsak a különböző fotótechnikai eszközök útján rögzített fénylenyomat lehet, hanem akár rajz, ábra, festmény, plasztika, fénymásolat, digitális rögzítés stb. [8]. A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 2:48. §-a kimondja, hogy: „(1) Képmás vagy hangfelvétel elkészítéséhez és felhasználásához az érintett személy hozzájárulása szükséges. (2) Nincs szükség az érintett hozzájárulására a felvétel elkészítéséhez és az elkészített felvétel felhasználásához tömegfelvétel és nyilvános közéleti szereplésről készült felvétel esetén” [9, 2:48. §].

A pilóta nélküli légi járművek állami (katonai, nemzetbiztonsági, katasztrófavédelmi stb.), kereskedelmi és magáncélú használata mára általánosnak tekinthető, igénybevételük során ugyanakkor számos, magánszférát, illetve az információs önrendelkezési jogot érintő kérdés merül fel [10, p. 101].

2. A magánszféra meghatározása

A modern alkotmányok, illetve az alkotmánybírószági gyakorlat az általános személyiségi jogot különféle aspektusaival nevezik meg: például a magánszférához, a személyiség szabad kibontakoztatásához, az önrendelkezés szabadságához való jogként, vagy akár az általános cselekvési szabadságként. Az általános személyiségi jog „anyajog”, tehát olyan szubszidiárius alapjog, amelyet mind az Alkotmánybíróság, mind pedig a bíróságok minden esetben felhívhatnak az egyén autonómiájának védelmére, ha az adott tényállásra a konkrét, nevesített alapjogok egyike sem alkalmazható [11].

A magánszféra fogalma, valamint a hozzá fűződő aggodalmak meghatározása nem egyedül az adatvédelmi jog tekintetében fontos, az elmúlt években ugyanis több iparágat és szolgáltatási szektort formált az, hogy az adatvédelmi kérdésekről és a magánszféráról hogyan gondolkodik az az érintetti kör, amelyik az információs technológiában részt vesz a szabályozó hatóságoktól, a fogyasztókon és civil szervezeteken át a kormányzatokig és a versenyszféráig [12, p. 124].

A magánélet – ez a nehezen megfogható, ám mégis mindenki által világosan átélt és tudatosan megélt létter – problematikája lényegében egyidős a társadalmak életével, azonban ennek ellenére a magánélet értelmezéséről és védelméről szóló viták viszonylag új keletűnek számítanak. Mindez pedig összefüggésben áll azzal, hogy a magánélet védelme az új és igen hatékony információs technológiák megjelenésével rendkívül sérülékennyé vált, továbbá az emberekben egyre inkább tudatosul, hogy a magánélet értelmezése szorosan összefügg a személyiség, a társadalom és az egyén szerepéről, helyéről vallott eszmékkel. A magánélet (*privacy*) mint mozgástér lényegi eleme az adott személyről szóló információk megszerzésének, valamint felhasználásának problémája: milyen mértékben maradhat „ura” az egyén a vele kapcsolatos információknak, mennyiben rendelkezhet velük szabadon,

kizárhatja-e életének meghatározott részéből a külvilágot, vagy pedig köteles eltérni a világ szemét és száját [13, pp. 1–2].

3. A magánszféra alaptörvényi védelme

A technológiai fejlődés, a digitalizáció és a médianyilvánosság növekvő tendenciájának következtében az egyén magánszférájának védelme olyan új kihívásokkal néz szembe, amelyekre a szabályozásnak is szükséges reagálnia. A nagy fokú digitalizáltsággal támogatott világban a magánélet védelme már nem csupán az intim szférára, hanem egy tágabb értelemben vett magánszférára, az egyén családi életére, otthonára, kapcsolattartására is kiterjed [14].

Az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése kimondja, hogy: „Mindenkinek joga van ahhoz, hogy magán- és családi életét, otthonát, kapcsolattartását és jó hírnevét tiszteletben tartsák. A véleménynyilvánítás szabadsága és a gyülekezési jog gyakorlása nem járhat mások magán- és családi életének, valamint otthonának sérelmével. (2) Az állam jogi védelemben részesíti az otthon nyugalalmát. (3) Mindenkinek joga van személyes adatai védelméhez, valamint a közérdekű adatok megismeréséhez és terjesztéséhez” [15, VI. cikk (1)–(2) bek.].

A „magánszférához való jogot” sem az Alkotmány, sem az Alaptörvény nem nevezi meg konkrét, szubjektív alapjokként, de a magánélet szabadságához való jog kétségkívül az egyén autonómiájának védelmére szolgáló olyan alapjog, amely az ember veleszületett méltóságából ered. Amelynek tehát az általános személyiségi jog – az emberi méltósághoz való jog – szubszidiárius alapjoga [16].

Az Alkotmánybíróóság értelmezésében az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésében biztosított magánszférához való jog és az Alaptörvény II. cikke¹ által garantált emberi méltósághoz való jog között rendkívül szoros kapcsolat áll fenn. Az Alaptörvény II. cikke megalapozza a magánszféra érinthetetlen elemének védelmét, ami teljesen ki van zárva minden állami beavatkozás alól, mivel ez az emberi méltóság alapja. Az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése alapján – a régi Alkotmány 59. § (1) bekezdésében foglaltakkal ellentétben – a magánszféra védelme nem szűkül le az Alaptörvény II. cikke által is védett belső vagy intim szférára. Az kiterjed a tágabb értelemben vett magánszférára (kapcsolattartás), illetve arra a térbeli szférára is, amelyben a magán- és családi élet kibontakozik (otthon), ezen túlmenően önálló védelmet élvez az egyén életéről alkotott kép is (jó hírnévhez való jog) [10, p. 102], [17].

A magánszféra kiemelt alaptörvényi védelmének a biztosítása a különféle jogterületeken úgynevezett tilalmi, a kívülállókra tartózkodásra kötelező normák meghatározásával történik. Az általános személyiségi jog egyes aspektusainak jogrendbeli védelme komplex képet mutat, hiszen azokat a polgári jog, a szabálysértési jog és a büntetőjog egyaránt oltalmazza [10, pp. 102–103].

Tanulmányomban elsősorban a pilóta nélküli légi járművek magáncélú felhasználását vizsgálom, így a magánszféra korlátozására csak igen röviden térek ki.

A magánszféra védelméhez való jog és az információs önrendelkezési jog nem minősül korlátlan alapjognak. A magánszférába való behatolást, valamint a megszerzett adatok felhasználását mind nemzetbiztonsági, mind pedig bűnüldözési célok igazolhatják, azonban az egyén

¹ Az Alaptörvény II. cikke kimondja: „Az emberi méltóság sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz, a magzat életét a fogantatástól kezdve védelem illeti meg.”

csak olyan mértékű korlátozását köteles elviselni alapjogainak, amelynek alkotmányos törvényi alapja van [17]. Az egyéni magánszférát számos esetben ellentétesnek tartják a közjóval vagy a közösségi érdekekkel, úgyszintén a nemzeti érdekekkel is. Tehát olyan követelésekkel, amelyekről úgy vélik, hogy fontosabbak az egyén magánszféréra vonatkozó igényeinél [18, p. 83].

4. A magánszféra védelme a büntetőjog eszközével

Arra tekintettel, hogy a pilóta nélküli légi járművek megfizethetőbbé váltak, népszerűségük a nagyközönség és a gazdasági társaságok körében az elmúlt években jelentős növekedést mutatott. Amellett, hogy mind a hobbi célú felhasználók, mind a repülőgép-rajongók számára továbbra is szórakozásként szolgálnak, ma már használják őket olyan tevékenységek végzésére is, mint a bűnügyi felügyelet, a mezőgazdasági munkák, filmek és sportesemények speciális felvételének elkészítése, valamint kutatási tevékenységek. Annak ellenére, hogy számos jogszerű felhasználást tapasztalhatunk, egyre több hír érkezik arról is, hogy visszaélnék a pilóta nélküli légi jármű által nyújtott technológiákkal: a gondatlan repülések által okozott fizikai támadásoktól kezdve a légi navigációs szabályok megsértéséig [19].

A társadalmi problémák megoldását az államok legtöbbször a jogi szabályozóeszközök segítségével kísérik meg, a helyzet alapos elemzését követően. A büntetőjog – mint ultima ratio² – végső eszközként akkor jöhet szóba, ha az adott társadalmi, politikai vagy egészségügyi krízis megoldása, illetőleg a következményeinek az enyhítése a többi jogág eszközeivel nem, vagy pedig nem hatékonyan valósulhat meg [20].

A drónok nyújtotta technikai lehetőség olyan mértékben változtatta meg a magánszféra megismerésének eshetőségét, hogy a magánterület, a magánlakás, a magánszféra védelme hétköznapi eszközökkel már nem biztosítható, és így – a jogalkotó álláspontja szerint – indokoltá vált a magánszférát sértő, jogosulatlan drónhasználathoz kapcsolódó speciális felelősség jogalapjának megteremtése [10, p. 103], [21].

Gál Andor és Szomora Zsolt a drónhasználathoz kapcsolódó felelősségi struktúrát a hatályos szabályok tükrében a következők szerint ismerteti:

- A jogosulatlan drónhasználathoz kapcsolódó felelősségi struktúra:
 - lakott terület felett a jogosulatlan drónhasználat már önmagában szabálysértést valósít meg [a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény (Szabs. tv.) 229. § (1) bek.];
 - aki a jogosulatlan drónhasználat során más lakásáról, egyéb helyiségéről, vagy ezekhez tartozó bekerített helyről jogosulatlanul hang- vagy képfelvételt készít, szabálysértést követ el [Szabs. tv. 166. § (1a) bek.];
 - ha az előző szabálysértési tényálláshoz képest huzamosabb ideig tartó megfigyelés és felvételrögzítés történik, akkor az új bűncselekményi tényállás valósul meg, ennek minősített esetét jelenti a felvételek nagy nyilvánosság számára történő hozzáférhetővé tétele (a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény [Btk.] 422/A. §). Hangsúlyozandó, hogy ez esetben nem titkos, hanem nyílt megfigyelésről van szó;

² „A büntetőjog a jogi felelősségi rendszerben az ultima ratio. Társadalmi rendeltetése, hogy a jogrendszer egészének szankciós zárköve legyen. A büntetőjogi szankció, a büntetés szerepe és rendeltetése a jogi és erkölcsi normák épségének fenntartása akkor, amikor már más jogágak szankciói nem segítenek” [30/1992. (V. 26.) AB határozat].

- ha a megfigyelés vagy rögzítés titokban történik, akkor a tiltott adatszerzés – már korábban is létező – súlyosabb bűncselekményi alakzata állapítható meg [Btk. 422. § (1) bek. b) pont];
- A jogszerű drónhasználathoz kapcsolódó felelősségi struktúra:
 - amennyiben nem titkos, hanem nyílt megfigyelés vagy felvételrögzítés történik, akkor a személyiségi jogok sérelmének polgári jogi szankciói alkalmazhatók, ha pedig e jogosulatlan adatkezelés – eredményként – jelentős érdeksérelmet okoz, akkor a Btk. 219. § (1) bekezdése szerinti személyes adattal visszaélés vétsége állapítható meg;
 - a titkos megfigyelésre – egyébként jogszerű drónhasználat esetén is – a tiltott adatszerzés átfogó tényállása alkalmazandó [Btk. 422. § (1) bek. b) pont] [10, pp. 103–104].

Az egyes esetek rövid ismertetése előtt szükséges leszögezni, hogy a magyar légtér igénybeviteléről szóló 4/1998. (I. 16.) Korm. rendelet 9/A. § (1) bekezdése szerint: „Jogosulatlanul veszi igénybe a magyar légtér az a pilóta nélküli légi jármű, amely a légtér igénybevitelére a pilóta nélküli légi jármű üzemeltetésére, használatára vonatkozó jogszabályi előírásokat nem tartja meg” [22, 9/A. § (1) bek.]. Az Lt. 71. § 32. pontja alapján a magyar légtér nem más, mint a „Magyarország feletti légtérnek a légiközlekedés számára – a mindenkori legfejlettebb technikai színvonal alapján – fizikailag igénybe vehető magasságig terjedő része” [4, 71. § 32. pont].

A lakott terület fogalmáról a légi közlekedéssel kapcsolatos jogszabályok egyáltalán nem adnak számunkra iránymutatást. Arra, hogy mit tekinthetünk lakott területnek a közúti közlekedés szabályairól szóló 1/1975. (II. 5.) KPM-BM együttes rendelet (KRESZ), a vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény, a növényvédelmi tevékenységről szóló 43/2010. (IV. 23.) FVM rendelet, a mező- és erdőgazdasági légi munkavégzésről szóló 44/2005. (V. 6.) FVM-GKM-KvVM együttes rendelet, a terület szervezési eljárásról szóló 321/2012. (XI. 16.) Korm. rendelet ad némi felvilágosítást, azonban e definíciók nem azonosak.

A KRESZ 1. számú függelék III. részének (A közúti forgalommal kapcsolatos fogalmak) f) pontja alapján „lakott terület: a lakott terület kezdetét és végét jelző táblák közé eső terület” [23, 1. számú függelék III. rész f) pont]. Ez azonban csak a közúti közlekedés szempontjából értelmezhető fogalom, hiszen pilóta nélküli légi járműként nem csak a közutak felett érheti el, vagy hagyhatja el a lakott területek légtérét [24].

A vízgazdálkodásról szóló törvény 1. számú mellékletének 32. pontja szerint „lakott terület: a település közigazgatási területének belterületi része, valamint az övezeti besorolástól függetlenül minden olyan külterületi településrész, ahol a nyilvántartott földrészeleket (ingatlanokat) tekintve legalább 50%-ban állandó tartózkodási hely szerint bejelentett (nyilvántartott) lakosság él, és a területfelhasználás, valamint az infrastruktúra-hálózat kialakítása a települést érintő – jóváhagyott – országos és térségi területrendezési tervekkel összhangban lévő településrendezési tervnek megfelel” [25, 1. számú melléklet 32. pont].

A 43/2010. (IV. 23.) FVM rendelet 1. § 4. pontja értelmében „lakott területrész: a település olyan bel- vagy külterülete, amelyen a tulajdonosok az év valamely szakában életvitelszerűen tartózkodnak” [26, 1. § 4. pont]. A 44/2005. (V. 6.) FVM-GKM-KvVM együttes rendelet a lakott területrész kapcsán erre a jogszabályhelyre utal vissza [27, 2. § 4a pont]. Azonban ebben a fogalomban a lakott területrész kizárólag növényvédelmi aspektusból értelmezhető és vizsgálható, ezért ez a jogszabályi definíció sem biztosít megoldást arra, mit tekintünk lakott területnek – különösen a nem növényvédelmi műveletet végző – drónok reptetése esetén [28, p. 167].

A 321/2012. (XI. 16.) Korm. rendelet 1. § 8. pontja szerint „lakott területrész: a képviselő-testületek eltérő megállapodása hiányában a fogadó település bel- vagy külterületéhez kapcsolódó és azzal összefüggő természetes vagy jelentős műszaki létesítmény mesterséges határvonala által lehatárolt bel- vagy külterület, amelyen az érintett választópolgárok életvitelszerűen lakóhellyel rendelkeznek” [29, 1. § 8. pont].

A fentiek alapján elviekben, „lakott terület”-ként kell definiálni a települések közigazgatási területének belterületi részét, valamint az övezeti besorolástól függetlenül minden olyan külterületi településrészt, ahol emberek életvitelszerűen élnek. Ennek értelmében a városi tó is lakott terület, ha közigazgatási határon belül van, ahogyan a focipálya vagy a rét/liget/park is [30].

A drónhasználat engedély (eseti légtérkijelölés, légiforgalmi irányítói engedély, vagy egyéb más engedély) hiányában jogosulatlanok minősül, ami már önmagában veszélyezteti a magánélet háborítatlanságát (a magánszférát). Közlekedési szabálysértést (pilóta nélküli légi járművel végzett jogosulatlan tevékenység [Szabs. tv. 229. §]) valósít meg az, aki a szükséges engedély nélkül használ pilóta nélküli légi járművet lakott terület felett [31, p. 1001]. A pilóta nélküli légi jármű-rendszerek távirányításához szükséges berendezést és a pilóta nélküli légi járműre rögzített eszköz adatkommunikációjához szükséges berendezést csak az e célra létrehozott internetes felület és mobilalkalmazás használatával szabad üzemeltetni [32]. Jogosulatlan továbbá a pilóta nélküli légi jármű használata például akkor is, ha a pilóta nélküli légi jármű-rendszert a légi közlekedési hatóság nem vette nyilvántartásba [4, 17. § (2) bek.], ha a pilóta nélküli légi jármű-rendszer üzemben tartóinak nyilvántartásba vétele nem történt meg [4, 17. § (7) bek.], illetve a kategóriának megfelelő képzés és vizsga hiánya esetén. Tehát a jogosulatlan használat már önmagában szankcionálható, ha az lakott terület felett valósul meg, abban az esetben is, ha nem készül felvétel, továbbá akkor is, ha készül ugyan felvétel, de azon lakás, egyéb helyiség stb. nem szerepel [33].

Amennyiben az elkövető a pilóta nélküli légi jármű jogosulatlan használata során más lakásáról, egyéb helyiségéről, vagy az ezekhez tartozó bekerített helyről jogosulatlanul hang-, vagy képfelvételt is készít, megalapozza a magánlakásértés új szabálysértési tényállását [Szabs. tv. 166. § (1a) bek.], hiszen ez a többletmagatartás már személyiségi jogsérelmet jelent [31, p. 1001]. A Szabs. tv. 166. § (2) bekezdésében foglalt magánlakásértési alakzatra tekintettel megállapítható, hogy az eseti jelleggel készített felvételek a szabálysértési tényállást, míg a huzamosabb időn át történő megfigyelés egyidejű rögzítése a bűncselekményi tényállást realizálhatja [34]. Természeténél fogva nem minősül jogosulatlanok a felvétel készítése, ha az érintett ahhoz hozzájárult (vagy kifejezetten ő adott rá megbízást) [33].

A megfigyelés huzamosabb ideig tartó figyelemmel kísérést, valamint vizsgálatot jelent [31, p. 1000]. A tiltott adatszerzés új tényállásának megvalósulása olyan drónreptést feltételez, amely nem felel meg a vonatkozó háttér szabályoknak [34]. Az új tényállás a pilóta nélküli légi járművel való nyílt, tehát az érintett személy által észlelhető módon történő megfigyelést rendeli büntetni, méghozzá abban az esetben, ha a pilóta nélküli légi jármű használatára a vezetőnek nincsen jogosultsága [31, pp. 1000–1001]. Amennyiben jogszerű a pilóta nélküli légi jármű használata, a Btk. 422/A. §-a szerinti bűncselekmény nem valósulhat meg, ilyenkor a személyes adattal visszaélés, illetve a tiltott adatszerzés tényállásainak a vizsgálatára kerül sor [34]. A személyhez fűződő jogok szentitívására tekintettel – csakis, mint a szabálysértési alakzatok esetében – indokolt volt meghagyni

a sértett önrendelkezési jogát azzal összefüggésben, hogy kívánja-e az elkövető felelősségre vonását, ezért a javaslat szerint a fenti bűncselekmények magánindítványhoz kötöttek [35].

A titokban történő megfigyelés a Btk. 422. § alapján büntetendő, tehát a tiltott adatszerzés már korábban is létező alakzata állapítható meg [31, p. 1000].

Amennyiben a személyes adat jogosulatlan, vagy céltól eltérő kezelése (például drónnal történő felvétel készítése akár repülési engedéllyel rendelkezik az elkövető, akár nem, akár lakott területen követik el, akár nem, akár egyszeri, egyedi képfelvétel készül, akár tartós megfigyelés történik) jelentős érdeksérelmet okoz, az személyes adattal visszaélésként (Btk. 219. §) büntetendő [31, p. 1002].

5. Összefoglalás

A modern technika világában az okoseszközök mellett a mindennapjaink részévé váltak a pilóta nélküli légi járművek – azaz drónok –, amely eszközöknek számos pozitív hozadéka van, azonban különböző veszélyeket is hordoz magában a használatuk [36, p. 190].

A pilóta nélküli légi járművek nyújtotta technikai lehetőség olyan mértékben változtatta meg a magánszféra megismerésének eshetőségét, amelyre tekintettel a magánterület, a magánlakás, a magánszféra védelme hétköznapi eszközökkel már nem biztosítható tovább. Ennek megfelelően indokolttá vált a magánszférát sértő, jogosulatlan pilóta nélküli légi jármű-használathoz kapcsolódó speciális felelősség jogalapjának megteremtése [21].

A Btk.-t és a szabálysértési törvényt módosító, a pilóta nélküli légi járművek üzemelésével összefüggő egyes törvények módosításáról szóló 2020. évi CLXXIX. törvényt megelőzően a mások – a magánlakás zavartalanságához fűződő jogban testet öltő – magánszférájának sérelme, személyes adatainak, magántitkainak, üzleti és gazdasági titkainak pilóta nélküli légi járművel történő megfigyelése vagy rögzítése a Btk. 422. §-ában meghatározott általános és átfogó tényállás (tiltott adatszerzés) alapján akkor volt büntethető, ha az titokban valósult meg [Btk. 422. § (1) bek. b) pont]. A pilóta nélküli légi járművek reptetése ugyanakkor – természeténél fogva – nem szükségképpen leplezett magatartás, nyílt reptetés esetén – függetlenül a sértett észlelésétől – a művelet leplezésére irányuló törekvésről sem lehet beszélni. Ezért a pilóta nélküli légi járművek használatának terjedésére tekintettel a jogalkotó a Büntető Törvénykönyvet és a szabálysértési törvényt is módosította, ezzel a magánszférát védő, meglehetősen bonyolult tényállási rendszert létrehozva [37].

Az új „drónjogszabályok” megjelenésével alapjaiban változnak meg a pilóta nélküli légi jármű használati lehetőségei, az európai uniós jogszabályok csupán egy általánosan követhető keretrendszert határoznak meg a tagállamok számára, amelytől adott esetekben eltérhetnek, és szigorúbb szabályokat alkothatnak meg. Magyarország élt ezzel a lehetőséggel, és számos területen szigorítást hajtott végre, amely jogalkalmazási megoldás egyben előremutató is, hiszen várható, hogy a jövőben olyan EU-s szabályozási megoldások fognak napvilágra kerülni, amelyek sok esetben a magyarhoz hasonló működési megoldásokat igényelnek (például az eszközregisztrációs kötelezettség vagy a vizsgáztatás rendszere) [38, pp. 35–36].

Felhasznált irodalom

- [1] Emberi Jogok Európai Egyezménye
- [2] Buzás P., Révész B., „A drónok alkalmazásának alkotmányos korlátai az Egyesült Államokban,” *Pro Publico Bono – Magyar Közigazgatás*, 5. évf. 1. sz. pp. 150–162. 2017. Online: <https://folyoirat.ludovika.hu/index.php/ppbmk/article/view/1872/1162>
- [3] Restás Á., „A drónok közszolgálati alkalmazásának lehetőségei,” *Új Magyar Közigazgatás*, 10. évf. 3. sz. pp. 49–63. 2017. Online: https://kozszov.org.hu/dokumentumok/UMK_2017/3/05_Dronok_a_kozszolgalatban.pdf
- [4] 1995. évi XCVII. törvény a légitörvényről
- [5] A Bizottság (EU) pilóta nélküli légi jármű-rendszerekről és a pilóta nélküli légi jármű-rendszerek harmadik országbeli üzembentartóiról szóló 2019/945 számú felhatalmazáson alapuló rendelete (2019. március 12.)
- [6] Zsurzsa Zs., „A drónrepüléssel összefüggő magánjogi igények,” *Debreceni Jogi Műhely*, 16. évf. 1–2. sz. pp. 87–104. 2019. Online: <https://doi.org/10.24169/DJM/2019/1-2/7>
- [7] Koltay A., „Az „általános személyiségi jog” azonosítása felé. Alkotmányjogi, magánjogi és büntetőjogi vizsgálódás,” in *Sajtószabadság és médiajog a 21. század elején 4.*, Koltay A., Török B. szerk., Budapest, Wolters Kluwer, 2017, pp. 267–296. Online: <http://real.mtak.hu/98867/1/Koltay-altalanosszemelyisegijog.pdf>
- [8] Székely L., „A képmáshoz és a hangfelvételhez való jog,” in *Nagykommentár a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényhez*, Gárdos P., Vékás L. szerk., 2023. évi Jogtár-formátumú kiadás, 2023. január 1. időállapotú
- [9] 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről
- [10] Gál A., Szomora Zs., „A drónnal történő megfigyelés kriminalizálása, mint a büntetőjogi magánszférevédelem kiterjesztése,” *FORVM Acta Juridica et Politica*, 11. évf. 3. sz. pp. 101–108. 2021. Online: http://publicatio.bibl.u-szeged.hu/22807/1/jurid-pol_forum_011_003_101-108.pdf
- [11] 8/1990. (IV. 23.) AB határozat
- [12] Benkő L., „Magánszféra kontextusban: technológia, szakpolitika és a szociális élet integritása,” *Információs Társadalom*, 18. évf. 2. sz. pp. 124–128. 2018. Online: <https://doi.org/10.22503/infvars.XVIII.2018.2.9>
- [13] Sziklay J., „Az információs jogok történeti gyökerei – a köz- és magánszféra kategóriái alapján,” *De Iurisprudentia et Iure Publico*, 4. évf. 1. sz. pp. 1–8. 2010.
- [14] Alaptörvény Indoklása
- [15] Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.)
- [16] 56/1994. (XI. 10.) AB határozat
- [17] 32/2013. (XI. 22.) AB határozat
- [18] C. D. Raab, „A magánszféra mint biztonsági érték,” *Replika*, 2. évf. 3. sz. pp. 81–95. 2017. Online: http://replika.hu/system/files/archivum/replika_103-05_raab.pdf
- [19] G. Horsman, „Unmanned Aerial Vehicles: A Preliminary Analysis of Forensic Challenges,” *Digital Investigation*, 16. évf. pp. 1–11. 2016. Online: <https://doi.org/10.1016/j.diin.2015.11.002>
- [20] Gál I. L., „A spanyolnátha, a koronavírus és a büntetőjog,” *Büntetőjogi Szemle*, 9. évf. 1. sz. pp. 57–64. 2020. Online: <https://ujbtk.hu/prof-dr-gal-istvan-laszlo-a-spanyolnatha-a-koronavirus-es-a-buntetojog/>

- [21] 2020. évi CLXXIX. törvény indokolás a pilóta nélküli légi járművek üzemelésével összefüggő egyes törvények módosításáról szóló 2020. évi CLXXIX. törvényhez
- [22] 4/1998. (I. 16.) Korm. rendelet a magyar légtér igénybevételéről
- [23] 1/1975. (II. 5.) KPM-BM együttes rendelet a közúti közlekedés szabályairól
- [24] Drónozás Európában, 8. rész: lakott terület, eseti légtér és adatvédelem. *Indóház Online*, 2021. április 18. Online: <https://iho.hu/hirek/dronozas-europaban-8-resz-lakott-terulet-eseti-legter-es-adatvedelem>
- [25] 1995. évi LVII. törvény a vízgazdálkodásról
- [26] 43/2010. (IV. 3.) FVM rendelet a növényvédelmi tevékenységről
- [27] 44/2005. (V. 6.) FVM-GKM-KvVM együttes rendelet a mező- és erdőgazdasági légi munkavégzésről
- [28] Sándor Zs., Pusztai M., „A „lakott terület” és kapcsolódó fogalmak jelentősége a pilóta nélküli légi járművek alkalmazásában,” *Repüléstudományi Közlemények*, 34. évf. 1. sz. pp. 165–179. 2022. Online: <https://doi.org/10.32560/rk.2022.1.10>
- [29] 321/2012. (XI. 16.) Korm. rendelet a területszervezési eljárásról
- [30] Lakott terület/Urban Area – mit takar drónos szemmel e fogalom? *Go2fly*, 2022. február 11. Online: <https://go2fly.hu/lakott-terulet-urban-area-mit-takar-dronos-szemmel-e-fogalom/>
- [31] Molnár G. M., „Tiltott adatszerezés és az információs rendszer elleni bűncselekmények,” in *Büntetőjog II. Különös Rész*, Belovics E., Molnár G. M., Sinku P. szerk., Budapest, HVG-ORAC, 2021, pp. 993–1013.
- [32] Cserép A., Fábíán A., Rózsás E., *Nagykommentár a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvényhez*. 2022. november 1. időállapotú, 2023. évi Jogtár-formátumú kiadás
- [33] Szabálysértési törvény Indokolása
- [34] Karsai K., „XLIII. Fejezet,” in *Nagykommentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez*, Karsai K. szerk., Budapest, Wolters Kluwer, 2020, Jogtár-formátumú kiadás, A kommentár utolsó időállapota: 2021. március 1.
- [35] A Büntető Törvénykönyv Indokolása
- [36] Hankó V., „A drónokkal kapcsolatos kockázatok és kezelési lehetőségeik,” *Hadmérnök*, 16. évf. 3. sz. pp. 189–202. 2021. Online: <https://doi.org/10.32567/hm.2021.3.11>
- [37] Szomora Zs., *Személyiségvédő dróntényállások a szabálysértési és a büntetőjogban. Jogászegylet*, 2021. február 16. Online: <https://jogaszegylet.hu/jogelet/szemelyisegvedo-drontenyallások-a-szabálysértési-es-a-büntetőjogban/>
- [38] Sándor Zs., Pusztai M., „A hazai pilóta nélküli légi jármű-rendszerekre vonatkozó szabályozás EU-s jogszabályoktól való eltéréseinek bemutatása,” *Repüléstudományi Közlemények*, 33. évf. 1. sz. pp. 27–37. 2021. Online: <https://doi.org/10.32560/rk.2021.1.3>

Protection of the Private Sphere in the Use of Unmanned Aircraft

As a result of technological progress and the growing trend of digitalisation, the protection of an individual's privacy is facing new challenges to which regulation also needs to respond. The use of unmanned aircraft is spreading very dynamically, but widespread use raises a number of issues affecting the private sphere and the right to informational self-determination. In connection with the use of drones, the protection of privacy can not only be traced back to the Fundamental Law of Hungary, but also a criminal liability structure is attached to it.

Keywords: *unmanned aircraft, private sphere, drone*

Ripszám Dóra	Dóra Ripszám
fiatal büntetőjogász képviselő	President of Young Penalists
Nemzetközi Büntetőjogi Társaság Magyar	AIDP
Nemzeti Csoport	Hungarian National Group
doktori hallgató	PhD student
Pécsi Tudományegyetem	University of Pécs
Állam- és Jogtudományi Kar	Faculty of Law
Büntetőjogi Tanszék	Department of Criminal Law
ripszam.dora@pte.hu	ripszam.dora@pte.hu
orcid.org/0009-0002-9948-4852	orcid.org/0009-0002-9948-4852
